

Incendis

1986, el gran incendi en la nostra memòria

L'any 1986 un gran foc assolà bona part de la muntanya de Montserrat. Els boscos de la muntanya, els matolls s'incendiaren ràpidament com rostolls. En pocs moments el foc encerclà el monestir i el santuari. La flora i la fauna desapareixien consumides per unes flames que no es podien aturar. Una gran solidaritat humana es desplegà per combatre el foc. Però aquest no es podia aturar. Foren uns dies tristos. Montserrat cremava. Un gran desastre natural i sentimental s'apoderà del cor de molts catalans. La muntanya de Montserrat, símbol de la pàtria catalana, quedava consumida per un foc devastador. Però, a mesura que el foc avançava creixia el sentiment de col·laboració i donació per salvar Montserrat. I així fou. Ara Montserrat, anys després, 25 anys després en el moment d'escriure aquesta nota, emergeix en el centre de Catalunya per recordar-nos el valor de la lluita per defensar els nostres valors i símbols. Montserrat vencé al foc, de la mateixa manera com els catalans hem sabut vèncer els contratemps.

Les cròniques d'aquells dies d'agost de 1986 expliquen com molts catalans ploraren per Montserrat. Perquè el plor era l'única manera d'expressar el dolor que moltes persones sentien en veure que es cremava allò que tant s'estimava. Plor amarg d'impotència al veure que el foc avançava sense control. Durant uns dies els pocs monjos que quedaren en el monestir, els treballadors del Santuari, els bombers, voluntaris i els veïns dels pobles de l'entorn lluitaren per evitar aquesta aquest infern que s'havia convertit la muntanya. Foren uns dies de combat sense treva per salvar Montserrat. El pare Maur Boix, monjo de Montserrat, escriví la crònica d'aquests dies que es publicà en en el butlletí del Santuari dedicat a l'incendi de 1986 (Butlletí del Santurai nº 17 gener 1987). Veure [Crònica dels incendis de Montserrat de l'agost de 1986, per Maur Boix](#)

¿Per què cremà Montserrat l'any 1986?. Durant els dies de l'incendi de 1986 algunes veus veieren algun tipus d'intencionalitat en els incendis. El dia 18 d'agost aparegueren alguns petits incendis en l'entorn del massís sense masses explicacions. ¿Causalitat, casualitat, intencionalitat?. Eren les preguntes del moment. Com també eren pertinents altres preguntes: ¿hi havia suficients mecanismes preventius?, ¿els sistemes públics eren els adequats en aquella

època?. En qualsevol cas, al marge de les respostes, el cert és que el massís de Montserrat cremà. Novament la pregunta, ¿per què es crema Montserrat?. Ramon Ribera Mariné, monjo de Montserrat i profund conèixedor de la muntanya, explica les raons del foc en el massís en un article publicat en el butlletí del Santuari dedicat a l'incendi de 1986 (Butlletí del Santuari nº 17 gener 1987). [Veure El foc en el massís de Montserrat, Ramon Ribera.](#)

Malgrat l'angoixa d'aquells moments, també es visqueren moments d'esperança. Jordi Molas i Rifà, monjo de Montserrat, escriví que *“mentre Montserrat cremava ja neixien i brotaven arreu signes de vida. D'arreu arribaven cartes, telegrams ... com volent fer pinya, fer front contra una adversitat comuna”* (Mentre Montserrat cremava. Butlletí del Santuari nº 17 gener 1987).. Gràcies a aquesta àmplia solidaritat Montserrat: els monestirs de Santa Maria i Sant Benet, referen ràpidament la seva vida de pregària i acolliment de peregrins, i la natura torna a omplir-se de vida nova i creixent. Durant uns dies, l'incendi de Montserrat desconcertà a l'opinió pública per la polèmica entorn a la seva intencionalitat o sobre la idoneïtat de les mesures preventives a Catalunya. El que interessà llavors, i en aquests moments, és que, com escriví Jordi Moles i Rifà, *“tant de bo que algú, d'aquí a uns anys, gràcies a aquest butlletí i per mitjà d'altres documents, sàpiga descobrir i llegir i transmetre els sentiments i les actituds i els valors que va viure un poble mentre un tros ben simbòlic de la seva terra cremava per un foc vingut qui sap d'on”* (ibid).

Després de l'incendi, la muntanya de Montserrat havia de regenerar la seva riquesa natural. ¿Era possible?, ¿què calia fer?, ¿es trigarà molt en tornar a veure verda la muntanya?. L'expert naturalista, Josep Nuet, i el geògraf Josep M. Panareda, ambdós profunds conèixedors de la muntanya de Montserrat comenten el procés de regeneració del medi natural després de l'incendi.

Un cop passat l'incendi com s'havia de regenerar la muntanya. Aquesta és la qüestió que Josep Nuet i Josep Maria Panareda respongueren en l'article *“La regeneració de la vegetació després dels incendis”* publicat en el butlletí del Santuari dedicat a l'incendi de 1986 (Butlletí del Santuari nº 17 gener 1987). [Veure l'article La regeneració de la vegetació després dels incendis.](#)

1994, de nou un gran incendi

Quant semblava que el foc era un mal son del passat, l'infern devastador de les

flames es tornà a fer present l'any 1994. El *Butlletí del Santuari* nº 39 titulà la seva editorial "*Crònica d'un foc ja anunciat a la muntanya de Montserrat*". Totes les dades que estenien feien preveure que el foc tornaria a la muntanya de Montserrat a l'estiu de 1994. Un hivern amb un vent sec de ponent i un primavera sense vents humitats de llevant, junt amb la manca d'aigua, eren la crònica d'un temps calorós amb una arribada de la calor molt abans del temps estacional. Els arbres, els arbusts i les plantes estaven cada cop més seques i el sota bosc era una biomassa a punt d'encendre's.

Ràpidament els focs es feren presents a molts indrets de Catalunya. Al final, el migdia del 4 de juliol el foc que estava present en molts indrets dels entorns de Montserrat o en les seves rodalies s'apoderà de la muntanya de Montserrat. Des del cel començà a caure foc per tot arreu. El foc pujà ràpidament des de Collbató i als pocs minuts arribava a Sant Miquel. Les estretes canals de Montserrat feien de xemeneies que empenyien el foc muntanya a munt amb una velocitat incontrolable.

En l'editorial del *Butlletí del Santuari* nº 39 s'afirma "*Qui ha viscut ja diversos incendis forestals sap que tots tenen força semblança. Es repeteixen els mateixos fets, els mateixos sentiments, les mateixes reaccions: en primer lloc hi ha el temor de l'inici; després, el nerviosisme dels preparatius per al combat; l'ansietat mantinguda durant hores segons l'evolució del foc que, ara s'abranda, ara s'atura, segons el caprici del vent; la impotència de no poder fer-hi més; i, finalment, l'alliberament, si s'escau, quan comença el combat. Un alliberament que dóna pas a la generositat, a la solidaritat, a l'oblit d'un mateix, i hom se sent formant un sol cos amb els altres més enllà de les mesquineses de la vida diària. I després d'aquest combat, sempre guanyat segons els mitjans de comunicació - però a quin preu!-, paradoxalment ve un gran sentiment de derrota, de cansament, d'abatiment, de profunda tristesa. Destrucció, cendres i llàgrimes, allí on poc abans tot era verdor. Tots els focs forestals segueixen, quin més, quin menys, el mateix guió.*"

A partir del foc del 1994 es prengué consciència de que calia extremar molt més les mesures per prevenir el foc. En la mateixa editorial es deia "*si no prenem mesures, algunes de les quals s'indiquen en aquests articles de fons que us oferim, no sabem fins a quin punt aquest cicle infernal de foc, que es repeteix cada estiu, arribarà a afectar la natura i el paisatge del nostre país.*"

Però, darrera de la mirada entristida pel paisatge malmès hi havia l'esperança de que la natura i els humans tenim força per vèncer les adversitats. Per això es, deia l'editorial del Butlletí del Santuari: *“el que sí que sabem és que, sempre i arreu, entre les roques i els turons encara fumats, vuit dies després de la catàstrofe podem ja contemplar la tenacitat invencible de la naturalesa a voler sobreviure per damunt de qualsevol calamitat”*.

Crònica de l'incendi del 4 i 5 de juliol de 1994 [Relat dels dies 4 i 5 juliol 1994](#)

Estudi sobre la [Regeneració del paisatge després dels incendis 1986](#)

Imatges de l'incendi de 1994 [Incendi 1994](#)